No. 1350 Zaterdag 13 November 1909 26ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire. Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f0,50, voor elken regel meer 7½ cts.

BUREAUX VAN DIT BLAD

REDACTIE: Waterkant, Otrabanda, No. 223

ADMINISTRATIE: Plein Concordia, No. 129, Pietermaai

Es Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,— pa tres luna. pagá padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire, Aruba, St. Martin (P. H.), St. Eustatius i Saba fl. 10,— pa anja.
Un numero sol fl. 0,15.
Anuncio di 1 te 7 regel f0,50, cada regel mas 7½ cts.

Curaçao, 12 November.

Onze Begrooting

IN DE

TWEEDE KAMER.

Onder dagteekening van Het Loo, den 12den October, zond Hare Majesteit de Koningin eene Koninklijke Boodschap naar de Tweede Kamer der Staten-Generaal ter begeleiding van de Curaçaosche Begrooting voor het dienstjaar 1910.

Wij zullen de Memorie van Toelichting in haar geheel hier laten volgen:

Bij het wetsontwerp tot definitieve vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Curaçao voor het dienstjaar 1910 worden de uitgaven geraamd op f 966 965 en de ontvangsten op f 656 205.

Het nadeelig verschil tusschen de uitgaven en ontvangsten, dat door eene bijdrage uit 's Rijks schatkist moet worden gedekt, bedraagt dus f 310 790, dat is f 12 308 meer dan voor het loopend dienstjaar.

De raming der uitgaven voor 1910 is f 64 157 lager dan die voor 1909.

Vermindert men de raming voor 1909 met het bedrag van f 100 000, dat op de begrooting voor dat jaar is uitgetrokken voor de buitengewone uitgaaf „aankoop van een stoomschip voor het onderhouden van de verbinding tusschen de eilanden", dan blijkt, dat de raming van de gewone uitgaven voor 1910 die voor 1909 overtreft met f 35 843.

De ontvangsten worden voor 1910 f 76 465 lager geraamd dan voor 1909.

Onder de inkomsten van het loopend dienstjaar komt evenwel een bedrag van f 95 000 voor wegens „verkoop van een gedeelte der kapitalen afkomstig van het West-Indisch Pensioenfonds", welk bedrag moet dienen om de buitengewone uitgaaf voor de aanschaffing van een stoomschip te dekken en door belegging van de jaarlijksche afschrijving op dat schip weder aan die kapitalen zal worden toegevoegd.

Vermindert men de raming der ontvangsten voor 1909 met deze buitengewone inkomst, die met eene leening kan worden vergeleken, dan blijkt, dat de raming der gewone middelen en inkomsten voor 1909 f 18 535 meer bedraagt dan die voor 1909.

De rekening van de gewone inkomsten en uitgaven sluit dus voor 1910 met een tekort, dat f 35 843 — f 18 535 = f 17 308 hooger is dan in 1909.

Volgens de voorloopig vastgestelde begrooting zou de bijdrage uit 's Rijks schatkist over 1910 f 301 862 hebben bedragen.

Ten gevolge van de door den ondergeteekende aangebrachte wijzigingen is dit bedrag in het wetsontwerp f 7928 hooger.

Tot toelichting van die wijzigingen, waarvan de bijlage dezer Memorie (stuk 4) een overzicht geeft, diene het volgende:

Art. 1bis. De door den Gouverneur opnieuw uitgetrokkenpost van f 1000 voor de opdracht van werkzaamheden aan ondergeschikte ambtenaren gedurende hun verlof in Nederland, werd door den Kolonialen Raad wederom van de begrooting afgevoerd.

Voor de redenen waarom de ondergeteekende dezen post weder op de begrooting heeft gebracht, zij verwezen naar de op bladz. 1 der Memorie van Toelichting bij de begrooting voor het dienstjaar 1908 (Gedrukte Stukken 1906—1907-272) aangehaalde stukken.

Art. 16. In de voorloopig vastgestelde begrooting werd voor de toelage aan den secretaris van de commissie van indeeling bij de rustende schutterij f 200 in plaats van f 250 uitgetrokken.

De ondergeteekende heeft deze vergissing hersteld en het bedrag weer op f 250 gebracht.

Art 130bis en 131. Zooals reeds gezegd, is op de begrooting voor het loopende dienstjaar een bedrag van f 100 000 uitgetrokken voor den aankoop van een stoomschip voor het onderhouden van de verbinding tusschen de eilanden der kolonie.

De aanschaffingskosten zouden voor 95 pct. worden verkregen door tegeldemaking van een deel van het ten name van de kolonie staande kapitaal afkomstig van het voormalig West-Indisch Pensioenfonds, terwijl 5 pct. — op welk percentage de jaarlijksche afschrijving op het stoomschip is bepaald — ten laste van de gewone middelen zou komen.

In verband met den vermoedelijken termijn van aflevering van het stoomschip zullen de aanschaffingskosten waarschijnlijk slechts gedeeltelijk in 1909 worden voldaan. Ten einde het overige deel in 1910 te kunnen betalen en de daarvoor noodige tegeldemaking van effecten tot 1910 te kunnen uitstellen, is door den ondergeteekende zoowel onder de uitgaven als onder de middelen een memoriepost uitgetrokken.

Doordat de betaling van een gedeelte der aanschaffingskosten in het jaar 1910 zal vallen ontstaat de mogelijkheid om ook in dat jaar een deel dier kosten ten laste van de gewone middelen te brengen.

De op art. 131 uitgetrokken post voor afschrijving geeft daartoe de gelegenheid.

De aanvankelijk op f 100 000 geraamde aanschaffingskosten zullen, hoofdzakelijk ten gevolge van later door het Koloniaal Bestuur gestelde eischen en doordat aanvankelijk verzuimd werd op de kosten van uitzending te rekenen, hooger worden en vermoedelijk ongeveer f 160 000 bedragen. In verband hiermede zijn de posten voor verzekering en afschrijving, onderscheidenlijk 8 pct. en 5 pct. van de aanschaffingskosten bedragende, waarvoor in de voorloopig vastgestelde begrooting f 8000 en f 5000 was uitgetrokken, verhoogd tot f 12 800 en f 8000.

Het aandeel van de kolonie Curaçao in het kapitaal van het voormalig West-Indisch Pensioenfonds bestaat in f 186 000 2½ pcts. inschrijvingen N. Werkelijke Schuld en f 7900 3 pcts. inschrijvingen N. Werkelijke Schuld, vertegenwoordigende tegen globale koersen van respectievelijk 80 pct. en 90 pct. een bedrag van f 148 800 plus f 7110 = f 155 910 of rond f 156 000.

Daar zoowel in 1909 als in 1910 5 pct. van de aanschaffingskosten ten laste van de gewone middelen zal komen, zal in het geheel slechts 90 pct. van die kosten of f 144 000 uit het Pensioenfonds moeten worden gevonden.

Er blijft dus van dat fonds nog pl. m. f 12 000 over.

In verband hiermede is in de raming der middelen en inkomsten de post wegens rente van het hierbedoelde kapitaal, waarvoor in de voorloopig vastgestelde begrooting f 1500 is geraamd, teruggebracht tot f 500.

Art. 134, 135, 136 en 137. Voor pensioenen van burgerlijke landsdienaren, pensioenen van weduwen en nagelaten minderjarige kinderen van burgerlijke landsdienaren, wachtgelden en onderstanden, werden op de voorloopig vastgestelde begrooting abusievelijk de volgende bedragen uitgetrokken: f 97 700, f 62 534, f 800 en f 960.

Thans zijn deze artikelen geraamd op f 96 726, f 62 517, f 534 en f 1095.

Art. 136*bis.* De inlassching van dit artikel, waarbij f 200 wordt uitgetrokken voor toelage aan een broeder der orde van den Nederlandschen Leeuw, houdt verband met de vaststelling van eene verordening tot verhooging van de voorloopig vastgestelde begrooting.

Overigens meent de ondergeteekende voor de toelichting van het wetsontwerp te mogen verwijzen naar de bij deze Memorie behoorende bijlagen, in het bijzonder naar den uitgewerkten en toelichtende staat."

Deze uitgewerkte en toelichtende staat komt hoofdzakelijk overeen met de toelichting van den Gouverneur, aan ons reeds bekend.

We hebben nu slechts te wachten op het Voorloop Verslag der Rapporteurs uit de Tweede Kamer.

———(:o:)———

WAT CURAÇAO NOODIG HEEFT.

II (Slot).

Belofte maakt schuld. We ontvingen deze week in *Neerlandia* 't slot van 's Heeren OOSTERHOUT's stuk. Dit slot is te curieus om het niet onveranderd in zijn geheel op te nemen. Er mogen overdreven plannen in voorkomen er staat toch ook veel in wat aanbeveling verdient. De lezer oordeele:

De kosten van de werken, die ik in mijn eerste artikel heb geschetst, zouden niet zoo groot zijn, dat zij van de uitvoering zouden doen afschrikken, als men tenminste in aanmerking neemt, dat het bestuur van Curaçao volgens het koloniaal verslag van 1908 een overeenkomt met een Engelsche maatschappij heeft gesloten voor het leveren van uit zeewater gedistilleerd water, waarvoor zij van het bestuur *f* 2.75, van particulieren *f* 3.50 en van de schepen *f* 4.50 per kubieken Meter ontvangt, dat in regenarme jaren voor 18 L. water 10 à 12 cent, in 1902 zelfs 25 cent, wordt bestaald, in gunstige jaren toch nog 2 cent, en dat de waterleiding in Willemstad in 1900 een ontvangst van *f* 10500.— maakte bij een maximum verbruik van 50000 L. per etmaal.

Dit zelfde galerijstelsel kan ook in het binnenland bij de bergen worden toegepast en daar deze of uit Diabaas of uit krijtvorming bestaan, zal het water wellicht beter als drinkwater te gebruiken zijn dan dat, hetwelk op het gordelgebergte wordt opgevangen.

Uitboren der galerijen en insnijdingen zal wel geen zwaar werk zijn en daar zij niet als verkeerswegen dienst behoeven te doen, zal het voldoende zijn, als het noodig is, slechts voorziening te treffen om het doorzijpelen van het water te beletten.

In Europa kost het graven van een tunnel benevens het bekleeden met metselwerk bij een doorsnede van 50 M. 1200.— à 1500. — frank per strekkenden Meter. Dit laatste cijfer tot maatstaf nemende, zou dus een galerij van 2 bij 2½ M. per strekkende Meter 75 en een insnijding van 2 bij 1 niet meer dan 30 gulden behoeven te kosten.

Twee galerijen op een insnijding nemende zou dus de geheele uitgave *f* 180. — bedragen tegen de Europeesche prijzen. In dit geval zouden de kosten echter veel lager zijn, daar er geen kostbaar metselwerk gemaakt zou behoeven te worden en de arbeidsloonen op het eiland zeer laag zijn, n.l. 60 cents per dag, terwijl kalk en bergsteen op het eiland zelf verkrijbaar dus ook goedkoop is.

Ik durf dus veronderstellen, dat 2 galerijen en een insnijding niet meer dan *f* 120. — per strekkenden Meter zullen kosten, sluit het bestuur hiervoor een leening tegen 3% in 50 jaar aflosbaar, dan moet het werk, of liever het water elk jaar *f* 4.66½ opbrengen.

Die 2 galerijen hebben elk een inhoud van 1 bij 2 bij 2½ = 10 vierk. Meter en daar het nu op Curaçao wel niet veel regent, maar als het er toe komt, ook geducht — bij Fuik viel den 9 Oct. 1907 in 80 minuten 0.164 M. water — kan wel aangenomen worden, dat zij in den loop van een jaar 200 vierk. M. water zullen verzamelen en afleveren, waardoor dus de kubieke Meter water op nog geen 2¼ cent zou komen.

De grootte en het aantal galerijen wordt door de ondervinding vastgesteld volgens de uitgestrektheid van het leveringsterrein en de opbrengst van een zware regenbui.

De galerijen moeten alle een verval van 10 Meter op den Kilometer hebben ten einde het afstroomen te bevorderen zonder een sterke schuring te weeg te brengen.

Hierdoor ontstaat vanzelf een verschil van oppervlak tusschen het eindpunt van het afwateringskanaal en het begin van het voedingskanaal en daar de schuif al het water moet tegenhouden, dat zich in de galerijen bevindt, moet zij zoo hoog zijn als dit verschil bedraagt, vermeerderd met de hoogte van de galerij zelf, waarbij zij aan de bovenzijde den uitgang niet geheel afsluit, ten einde aan het water een uitweg te verzekeren, dat somwijlen, bij zware buien meer zal bedragen dan de galerijen kunnen bevatten.

De aanleg van dit galerijstelsel moet echter gepaard gaan met een beplanting der hellingen en terrassen der bergen, niet alleen om den grond vast te leggen maar ook om de uitspoeling ervan te voorkomen en om het eiland geleidelijk van een bosch te voorzien.

De luchtstroomen toch, die over het eiland trekken, zijn als zeewinden genoeg beladen met waterdamp, die over boschrijk land trekkende afgekoeld en verdicht zal worden en als regen neervallen.

Het bestuur is reeds begonnen aan de kusten mangroves te planten en langs de hellingen pita en sisalplanten; dat is echter niet voldoende. Meer overwicht moet men geven aan bebossching. Daarvoor moeten alle berghellingen en onbebouwde stukken in aanmerking komen, niet voor het aanleggen van plantsoenen of boomgaarden, niet om de kosten vergoed te krijgen door de opbrengst van vruchten: dividivi, manga, cocos enz. doch uitsluitend om schaduw te krijgen en daarvoor niet te letten op de waarde van het hout, maar op de geschiktheid van den boom voor het Curaçaosche klimaat en op zijn kroon.

Daar dividivi het best op het eiland blijkt te tieren, moet hij uitgezaaid worden over de grootst mogelijke uitgestrektheid, moeten geregeld elk jaar de kale plekken door aanplantingen aangevuld worden en hiervoor geleidelijk een houtsoort van grooter waarde gekozen.

Door het galerijstelsel over voldoende water beschikkende, is het geen kunst op het eiland een tropisch bosch in het leven te roepen.

Tevens zal én door het graven der insnijdingen en galerijen én voor het aanleggen van het bosch aan tal van arbeiders werk verschaft worden en later zullen er evenzoo velen noodig zijn om de boschen in orde te houden.

Als het noodig is, moet men er ook niet tegen opzien gronden voor dit doel te onteigenen, de gemaakte kosten zullen later met woeker terugbetaald worden en de ingezetenen bovendien in staat zijn hieraan door een waterbelasting bij te dragen.

Maar tevens vergete men niet het uitvoeren van hout en mest te verbieden. Want dommer en roekeloozer bedrijf is wel niet denkbaar.

Het zwaartepunt der ontwikkeling van Curaçao moet in de bebossching en watervoorziening en ook in nijverheid en handel gezocht worden, eerst als de eerste voltooid is kan de landbouw aan de beurt komen en zal hij ook voor de wereldmarkt kunnen gaan werken.

Prof. Martin heeft in zijn studie over West-Indië o. m. ook op de onbeholpen wijze gewezen, waarop op Curaçao de vischvangst wordt uitgeoefend, terwijl dit beroep door de vischrijkheid van het water zeer winstgevend kon zijn.

Zou het dus niet wenschelijk en mogelijk zijn een maatschappij in het leven te roepen die daar met een paar stoomtrawlers het bedrijf wil gaan uitoefenen?

Zoo heeft Prof. Suringar bij gelegenheid van hetzelfde bezoek aan het eiland de vraag opgeworpen, of de oesterteelt daar niet veredeld zou kunnen worden.

Beide vraagstukken zijn de moeite van een studie waard, daar gezouten visch een uitstekend uitvoerartikel zou zijn en versche visch en oesters ook goede eetwaar voor de Willemstad aandoende stoomschepen.

En die haven zelf, kan daar niet meer voordeel van worden getrokken?

Kan b.v. een der vele kleine scheuren in de rifformatie van de haven of van het Schottengat niet afgedamd en in een droogdok herschapen worden?

Men zal mij tegenwerpen, dat er nog nooit schepen naar Willemstad zijn gekomen om er te dokken.

Natuurlijk, er valt op Curaçao geen regen, omdat er geen bosch is en geen schip komt er dokken, omdat er geen dok is, maar is er bosch, dan zal er ook regen vallen en is er een droogdok dan zullen schepen er gaan dokken.

Regeeren is vooruit zien!

Wij hebben onlangs in de bladen gelezen met welk een schitterenden uitslag de radiographie een scheepsramp in de Amerikaansche wateren heeft weten te voorkomen. Curaçao bezit thans ook een inrichting voor radiographie en toch weifelt de Regeering haar te behouden, althans in het Koloniaal Verslag over 1908 staat, dat zij voorloopig daar zal blijven.

Voorloopig! Het staat er. De radiographie is een gevolg en een middel van vooruitgang. Denkt de Regeering nu soms, dat de radiographie binnenkort reeds verouderd en door iets beters, volmaakters vervangen zal zijn, of vat zij de vooruitgang zelf slecht als voorloopig op om door achteruitgang gevolgd te worden?

Wat eenmaal tot stand is gekomen, moet gehandhaafd blijven en tot grondslag van verder voorwaarts streven dienen. En al zou de inrichting ook in een geheel jaar geen enkelen dienst bewijzen, een enkele in vele jaren, het voorkomen van een scheepsramp, kan haar behoud rechtvaardigen.

Te meer nu de schepen van alle groote interoceaanlijnen van een radiographische inrichting zijn voorzien, kan die van Curaçao wezenlijke diensten bewijzen, die nog grooter gevolg zullen kunnen hebben, indien er in Willemstad een paar zeesleepbooten gestationeerd worden, die aan in nood verkeerende vaartuigen hulp kunnen verleenen.

Willemstad zal voor de vaart langs Panama kunnen worden wat Singapore thans voor de vaart op China is, het zal een eerste klasse transito- en marinestation kunnen worden, maar dan dient men nu reeds met de voorbereiding te beginnen, zoodat de haven volkomen uitgerust is en als zoodanig bekend staat, als het Kanaal voor het verkeer geopend wordt.

Van Willemstad kunnen ook Stoomvaartlijnen uitgaan naar de havens van de Kleine en Groote Antillen, naar de West en naar de Oostkunst van Zuid-Amerika en daardoor voedingslijnen worden voor de West-Indische mail.

Het is mogelijk en waarschijnlijk, dat die lijnen in den eersten tijd geen winst zullen afwerpen, doch dit moet van haar stichting niet doen afzien; steun van het rijk kan daarin tegemoet komen.

Ook in dit opzicht verlate men het standpunt van „giving too little and asking too much", want zijn eenmaal de lijnen tot stand geko-

men en is Curaçao zelf door gepaste middelen tot bloei gebracht, dan zullen zij wederkeerig een gunstigen invloed op elkander uitoefenen.

En dan zie ik nog later van hier uit over Curaçao en Panama een lijn naar Peru en Chili, een andere naar San Francisco en een derde naar Japan en China.

In een paar notedoppen hebben onze voorouders Indië en de Wereld veroverd. Wij moeten hen niet alleen loven doch navolgen, en niet alleen fier zijn op ons kunnen, doch dit ook toonen door te doen. Het is zelfs loffelijker bij half kunnen iets te doen, dan veel te kunnen en niets te doen.

Aan den moedige behoort de wereld!"

———o———

Geldbeleggingen door Hollanders in Amerika.

De eerste Hollandsche belegging in Amerika was de koop in 1624 van het geheele Manhattan-eiland. De eerste Amerikaansche leening in Holland werd door Benjamin Franklin voor oorlogsdoel gesloten in den Haag dat nu het middelpunt is voor den vrede der wereld. Sinds dien hebben Hollanders een grootere rol gespeeld in de ontwikkeling van de stoffelijke bronnen der Ver. St. dan men meent. Geen vreemde natie heeft half zooveel per hoofd bijgedragen; want iedere man, vrouw en kind in Holland bezitten heden $ 100 in Amerikaansche panden, of een totaal van bijna $ 500.000.000, een som door de sparende Fransche niet geëvenaard. De Hollanders hebben inderdaad bijna letterlijk And. Carnegie's raad gevolgd om „alle eieren in een mand te leggen en die mand te bewaken." De geldbeleggingen van Holland in den vreemde, behalve zijn bezittingen in Oost- en West-Indië, zijn in breede mate bepaald tot Amerikaansche fondsen, effecten en obligaties, ofschoon natuurlijk de ultra-conservatieven groote hoeveelheden obligaties van andere regeeringen gekocht hebben, voornamelijk die van Rusland.

De Amsterdamsche Beurs vind haar hoofdbezigheid in het speculeeren en beleggen in de fondsen van Amerikaansche spoorwegen, industrieële corporaties en handelsorganisaties. Terwijl de Parijsche beurs een rage in het leven riep voor de Amerikaansche staal-maatschappij en slechts twee of drie Amerikaansche fondsen toeliet, bevat het officieele verslag van Amsterdam er meer dan zestig en meer dan honderd Amerikaansche obligaties; Holland bezat tegelijk 550.000 staal-aandeelen, ofschoon de ongeregelde stijging tot verkoopen aanspoorde. De dagelijksche transacties in Amerikanen op de Amsterdamsche beurs zijn niet zelden zoo groot als die tusschen Londen en New-York.

De New-Yorksche effecten-beurs beteekent meer voor de Amsterdamsche dan voor eenige andere Europeesche.

In Amsterdam komen de makelaars niet bij elkaar vóor half twee, en ofschoon zij officieel om 2.45 u. heengaan, hebben zij wat men noemde een „Apres Bourse" tot half vier: en dan vereenigen zij zich, om voordeel te trekken uit 't geen er omgaat in New-York, in de ruime clubzaal boven de vloer van het statige nieuwe Beursgebouw en gaan door met handelen en beoordeelen van de Amerikaansche markt tot 7 u. dat gelijk staat met twee uur te New-York.

De Yankee-afdeeling is verreweg de meest actieve, zonder zelfs de speculatie in tabak en olie-fondsen uit te zonderen, die door heel Nederland verspreid zijn.

De Hollandsche geldbelegger is Suigeneris. Hij is geheel verschillend van zijn Fransche confrater die hangt aan renten, obligaties van vreemde regeeringen en andere hooge fondsen, die een matigen interest schenken. Zijn horizon is wijder dan die van den Duitscher, voor wien alle overzeesche ondernemingen onzeker en onbekende zaken zijn, die de voorzichtigheid raadt te laten liggen. Hij is minder normadisch dan de Brit, wiens opvoeding van langen duur en vol afwisseling was, dank zij de ongeëvenaarde koloniale bezittingen.

De Hollander is een bizonder mengsel van omzichtigheid en durf, van hartstocht en vasthoudendheid,— zijn greep is als die van een bulhond, onverzettelijk, onwrikbaar, totdat er óf een mooie overwinning behaald is óf hij moet onderdoen.

„Wat koopen de Hollanders graag?" werd eens aan een der voornaamste Hollandsche financiers in New-York gevraagd.

„Alles wat goedkoop, van lagen prijs is", antwoordde hij zonder aarzelen.

De Hollanders hebben meer geld gemaakt uit de Amer. organisaties dan eenig ander volk. Als anderen zelfs geen hand uitsteken naar effecten van een failliete maatschappij, als de noteering soms moet uitgedrukt worden in centen, dan zal de Hollander — zijn sterk geloof dat in het land, waar zijn voorvaderen zulke machtige dingen deden, alles zal terecht komen — medelijden ermee hebben en voor enkele honderden guldens een groote hoeveelheid inpikken. Dezen zomer deed de Chicago Great-Western-Common, onder een dollar per aandeel verkoopende een beroep op ze. De reorganisatie van Union Pacific zond verscheidene millioenen dollars naar Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. Evenzoo de reorganisatie der financiën van Atchison. Toen de groote Staal-trust, de eenige billioen-corporatie der wereld, in de benauwdheid geraakte en haar algemeene aandeelen beneden $ 10 daalden, stopte de moedige Hollander groote menigten in zijn brandkast en wachtte zijn tijd af; zijn durf en vooruitziendheid, of noem het zooals gij wilt, schonken hem een fortuin, en sinds heeft hij de operatie herhaald, terwijl hij gedurende de paniek van 1907 inkoopen deed en boven $ 50 per aandeel ze weer verkocht. Een *Steeltje* voor $ 80 komt niet onder de categorie van óf een aantrekkelijke speculatie óf een voordeelige belegging te zijn in zijn oogen. Evenzoo was de Union Pacific gangbaar voor $ 20 per aandeel, doch werd grootmoedig van de hand gedaan vóór dat de beursnoteering á $ 200. zeer fatsoenlijk werd.

De aardrijkskundige ligging van Holland heeft invloed gehad op de vorming van het karakter van den Hollander, die effecten koopt. Als natie moet Holland zich steeds verdedigen tegen de grootste macht van alle: de zee; nooit mocht het den strijd onderbreken; zijn motto moest altijd zijn: „Ende desespereert niet."

Dezen trek heeft het ook in de geldwereld gebracht. Het geeft de voorkeur aan fondsen, die om zoo te zeggen, een harden strijd om 't bestaan voeren. Soms gaan ze onder, doch dan is het verlies minder dan bijaldien eenig hooggeprijsd ding gekocht was en veel was gedaald. De inwoners van dit mooie, door dijken verdedigde, door kanalen doorsneden land, een land dat kon weggestopt worden in een hoek van den staat New-York, en wiens bevolking die van de stad New-York niet evenaart, zijn even vrij van armoede als van „gezwollen fortuinen."

Maar weinigen zijn er heel arm; niet velen zijn zoo rijk als Amerika de rijken beoordeelt. In plaats van hun spaarpenningen in 'n kous te bewaren, of ze eenvoudig op de bank te zetten, besluiten de typische Hollanders, na de financieele gegevens nauwkeurig bestudeerd te hebben, enkele obligaties of effecten te koopen.

Hij doet niets sensatiewekkends, doch evenals Engeland zijn Zuidzee Bubble, en Frankrijk zijn koper-syndikaat heeft, heeft Holland zijn tulpen-hoek. Het is moeilijk voor den zomer-reiziger door de vreedzame tulp-velden van Lisse, Hillegom en Vogelenzang, met hare rijke tapijten van rood en geel en paars, met de statige oude windmolens op den achtergrond, die hare reuzenarmen langzaam doen omwentelen, afstekend tegen de zachtgetinte lucht — het is moeilijk voor den beschouwer van dit rustig tooneel zich voor te stellen dat deze onschuldige bloemen, zoo menigvuldig in getal, ooit de effectenmarkten der wereld in de uiterste beroering konden brengen, en nog moeilijker te gelooven de volgende bewering van uw Amsterdamschen gids, dat gedurende de hoogte der bloembollen-manie men een niet onaardig huisje dat hij u toont, voor één tulp verkocht.

Wat heeft geleid tot het smeden van een zoo sterken financieelen schakel tusschen het Hollandsche volk en de Ver. Staten?

Wel, het Manhattan-eiland bewees meer waard te zijn dan ervoor betaald was. Toen keerde de Hollandsche West-Indische Compagnie die het uitsluitend recht had om handel te drijven tusschen Holland en de Kolonies langs de Hudson-rivier, groote dividenden uit. Toen New-York praktisch eene Engelsche kolonie werd, kwijnde Hollands welvaart, vandaar dat toen de Ver. St. als eene onafhankelijke republiek tegen Engeland opstond, dat van de Ver. St. en Holland de gemeenschappelijke vijand was, een zoo gewillig antwoord kwam op de aanvraag voor de zenuw van den oorlog, het geld. De voordeelen uit kapen waren heel aardig. Benjamin Franklin's merkwaardige zending naar Europa, liep uit op 'n groote staatsleening ($ 2.000.000) voor militaire doeleinden waarvoor de inschrijvingen verkregen waren in Den Haag, Antwerpen en Parijs. Reeds in die langvoorbije jaren toonde de Hollander een neiging voor beleggingen die hooge interesten opleverden, en daar deze in zijn land niet gemakkelijk te verkrijgen waren, aarzelde hij niet naar 't land van overzee uit te zien.

De volgende schakel werd aldus gevormd: in hun handel met de Hollandsche Oost-Indiën hadden de Hollanders groote hoeveelheden ruwe katoen noodig, die in het eerste deel der vorige eeuw hoofdzakelijk uit Nieuw Orleans en de andere zuidelijke havens van Amerika kwam. Daarom pikten ze vele zoogenaamde Levee-obligaties op, en waren ook in de Louisiana Burgerbank geinteresseerd.

Gedurende de eerste helft der 19de eeuw vonden eenige der Staten-obligaties hun weg naar Holland door het bankiershuis van Hope en Co., een firma die toen reeds meer dan 100 jaar te Amsterdam bestond, en die gedurende vele geslachten de eerste plaats bekleedde in het leiden van den Hollandschen kooper van Amerikaansche fondsen.

Vervolgens komen we tot de stoomspoorwegen. De macht der jonge republiek aan gene zijde van den oceaan ontvlamde de verbeelding der naijverige jongelui en van anderen in de oude wereld, en toen de immigratie toenam, moest ook een nieuw terrein onder cultivatie gebracht worden. Het aanleggen van spoorwegen om de ontoereikende kanalen aan te vullen werd noodzakelijk. Een manie voor het aanleggen van spoorwegen had Engeland en het vasteland van Europa aangegrepen en toen de aantrekkelijke vooruitzichten omtrent het openstellen van vruchtbare landen in de Nieuwe Wereld den Hollanders werden aangeboden, grepen zij met ijver de gelegenheid aan om fondsen te verkrijgen die zulke mooie voordeelen opleverden. Op deze wijze namen zij de acties op den Pensylvania, New-York Central, Chicago en Noord-westelijk en Illinois central-spoorwegen. Het geld voor de laatste werd grootendeels verschaft door de gebr. Boissevain, bankiers uit Amsterdam.

Wordt vervolgd.

Als men den Godsdienst vervangen wil....

Te Weenen bestaat een Ethische Gesellschaft, een vereeniging, die het onaangenaam vindt dat de opvoeding tot waarheid en deugd altijd weer gebaseerd wordt op dien ouden, door den modernen mensch al lang overwonnen godsdienst en die daarom de algemeene zedenleer wil stellen op een nieuw fundament van algemeene ethiek.

Het Genootschap heeft ook een orgaan, *Mitteilungen der E. G.* en daarin is thans een merkwaardige polemiek gevoerd. Dit voorjaar heeft te Weenen gesproken niemand minder dan de in geheel de wereld als geleerde van den eersten rang gehuldigde professor Förster, gekomen op uitnoodiging van een Christelijk-Duitsche studentenvereeniging.

Dat reeds is een reden voor het Etisch Gezelschap om boos te zijn. Hoewel de vergadering geheel openbaar was, verklaart het orgaan dat de hoogleeraar met voor een Christelijke vereeniging op te treden van vrijzinnige hoorders afstand heeft gedaan! En het vraagt hem dat hij zijn persoonlijke overtuiging zal verzwijgen om grooteren invloed op de liberale wereld te verkrijgen.

In het Septembernummer der *Mitteilungen* zelve dient prof. Förster van antwoord.

Hij is steeds bereid voorlezingen te houden voor liberalen, zooals hij trouwens voor allerlei auditorien gewend is te spreken. En hij bepleit dan ook vele denkbeelden, die tot het gemeenschappelijk arbeidsveld behooren van alle ernstige vrienden der opgroeiende jeugd. Maar daarbij zijn persoonlijke overtuiging omtrent godsdienst en Kerk (prof. Förster is protestant) verzwijgen, dat kan hij niet. Hij begrijpt niet, hoe men dat van hem kan verlanen. „Voor mij is de Christelijke godsdienst geen zaak van persoonlijk gevoelen, die niets met de fundamenten des levens heeft te maken, maar ik belijd beslist het bekende woord des Apostels: er is geen ander Fundament dan dat wat gelegd is.... En daarover zou ik zwijgen?

Op grond van zijn rijke ervaring zal hij met alle kracht zich blijven verzetten tegen de meening, dat de moraal-paedagogie den godsdienst zou kunnen vervangen. Juist dieper studie van dit vraagstuk heeft hem overtuigd, dat die bloot-ethische inwerking onvoldoende is, ja dat zij uit haar eigen aard naar godsdienstige verdieping roept. Hij vraagt van zijn tegenstanders wat meer wetenschappelijke bescheidenheid: hun bewering: men kan ook zonder godsdienst karakters vormen en hoog ethische daden voortbrengen, hangt geheel in de lucht.

Hoe kan men, zoo vraagt hij, karakters vormen, wanneer er geen vaststaande waarheden zijn? Moet er uit allerlei tegenstrijdigs een heksendrank worden gebrouwen, wat Nietsche, wat Tolstoi, een beetje Darwinisme en Sexual-reform? Of moet daaruit iets bepaalds worden gekozen? En wie zal deze keuze doen? Volgens de radicale opvatting moet ieder daaruit zelf nemen wat hem lijkt en wat zijn natuurlijke neiging streelt. Maar dat zal langzamerhand tot een volledigen chaos voeren: Binnen twintig jaren zal men ieder ethisch genootschap moeten vragen; „voor welke ethiek hebt gij een bond gesticht?"

De moderne ethiek schrijft aan ieder individu een bekwaamheid tot oordeelen toe, die in werkelijkheid absoluut niet bestaat.

„De ethische beweging moet het nalaten, zich als erfgename en opvolgster van godsdienst en Kerk uit te geven nog voordat zij ook slechts één geslacht werkelijk met haar eigen hulpmiddelen heeft opgevoed".

De eisch, door den geleerde gesteld, is logisch: Wie den godsdienst, wil afbreken, doe eerst voor de menschheid hetzelfde, wat het geloof heeft gedaan.

Dan is er recht van spreken.

Eerder niet.

Het Centrum.

———(o)———

Ferrer's executie.

Alsof men het gansche rechtsgeding had bijgewoond en de zaak tot in alle bizonderheden had doorzien en derhalve met volledige kennis van alle feiten kon oordeelen, zoo wordt de staf gebroken over de Spaansche regeering en koning Alfonso naar aanleiding van Ferrer's executie.

Is het vonnis tegen den geëxecuteerde uitgesproken te streng geweest? Was het verleenen van gratie hier geboden? 't Is mogelijk. Maar we zullen ons wel wachten hier te beslissen, omdat dit voor buitenstanders eenvoudig onmogelijk is.

Of Ferrer zoo schuldig was als men zegt, hebben alleen de rechters kunnen beoordeelen en op hen rust dus de aansprakelijkheid voor het gevelde vonnis. Maar wanneer hij werkelijk een der hoofdleiders was van de bloedige gebeurtenissen in Catalonië, dan heeft de krijgsraad volgens bepalingen der wet recht gesproken en kon van den koning, aan de wet en aan Constitutie gebonden, niet anders verwacht worden, dan hij gedaan heeft.

Niemand zal trouwens van een man als koning Alfonso kunnen veronderstellen, dat hij uit puren bloeddorst een medemensch heeft laten fusilleeren. De onderteekening van een doodvonnis moet wel tot het verschrikkelijkste behooren van de taak, welke een souverein te vervullen heeft. En het is gewoonweg schandelijk, zooals thans in revolutionnaire bladen en op revolutionnaire meetings, niet slechts indirect, maar ook rechtstreeks wordt aangespoord tot moord op den koning, op zijn ministers en — op priesters en religieuzen!

In een nieuw artikel over de terechtstelling van Ferrer schrijft het *Hbl. v. Antw.*

Iets kan men inbrengen: de koning had kunnen gebruik maken van zijn recht van genade en het gebruik maken van dit recht zou behendig, grootmoedig, passend zijn.

De figuur van Alfonso XIII zou, uit deze droevige zaak, grooter te voorschijn zijn gekomen door het verleenen van genade.

Op het eerste zicht zijn wij deze thesis toegedaan en, wij zeggen het nogmaals, geen beschaafd mensch doet mee aan een schalpendans rond het lijk van een man, hoe erg zijne misdaad ook weze.

Maar dat is één kant van de quaestie. Als Ferrer de hoofdschuldige is in de bloedige gruwelen, te Barcelona voorgevallen, dan kon men hem geen genade verleenen, wanneer men de ongelukkigen doodschiet, die werktuigen waren in zijne hand bij het in brand steken van kerken en kloosters, het ontgraven en op den brandstapel leggen van nonnenlijken en andere uitspattingen meer.

Wat meer is, de vrijdenkers en de socialisten hebben letterlijk de Spaansche regeering *gedwongen* ongenadig te zijn.

De liberale *Temps* heeft dat gisteren met veel gezonden zin doen uitschijnen.

De plicht van de geestesverwanten van Ferrer was erbarmen en medelijden in te roepen. Men heeft, integendeel, zich met onbeschaamdheid tot de Spaansche regeering gericht, deze bedreigd met weerwraak en geschreeuwd: Leve de Spaansche revolutie!

Er is geen gouvernement op de wereld dat aldus voor het geschreeuw in den vreemde kan bukken; en zoo Ferrer niet meer in leven is, dan zijn de groote schuldigen zijn eigen vrienden, wier onverantwoordelijke houding zal worden afgekeurd door ieder niet vooringenomen man".

Intusschen melden correspondenten van de *Matin*, dat de executie van Ferrer te Madrid en ook te Barcelona weinig ontroering heeft gewekt. Een vreemdeling, die te Barcelona aankwam, zou niet vermoeden, dat daar een man den kogel had gekregen met wiens lot heel Europa(?) begaan was. In Barcelona worden de dooden snel vergeten, vooral wanneer zij politieke veroordeelden zijn, zegt de *Matin*.

De Spaansche minister van Buitenlandsche Zaken heeft tegenover den correspondent van Reuter de volgende verklaringen afgelegd:

Markies del Muni, onze gezant te Parijs, heeft mij gisteren ingelicht over te betoogingen en de onlusten daar voorgevallen. Men kan gerust zeggen, dat wij de uitbarstingen in dezen vorm en in dergelijke afmeting voorzien hebben.

Zij, die vóór de ontdekking der schuilplaats van Ferrer, reeds protesteerden tegen zijne aanhouding en trachtten de politie op een dwaalspoor te brengen door allerlei verkeerde tijdingen, zij die, vóór het proces, voor het onderzoek der bewijsstukken tegen Ferrer, staande hielden dat hij onschuldig was, zij zouden natuurlijk, na de veroordeeling en de strafuitvoering, deze wel voorstellen als een aanslag tegen de vrijheid en het recht.

In de wereld en in de pers, die zich met de binnenlandsche toestanden van Spanje bezig houden, bestaan er nu twee stroomingen, die men wel moet onderscheiden:

De eene, die de revolutie van Barcelona in Juli laastleden goedkeurt en waarmee wij geen rekening te houden hebben; de andere die overtuigd is, dat Ferrer, een intellectueel, geen werkzaam deel nam aan die bloedige gebeurtenissen. Dit punt, de medewerking van Ferrer aan de revolutie, moest worden in het licht gesteld. En dat punt is bewezen, namelijk, dat hij als aanvoerder deelgenomen heeft aan feiten en oproerige daden, die met den dood worden gestraft.

De beter ingelichte openbare denkwijze in Spanje heeft de straf aanvaard."

De minister noemde het zeer betreurenswaardig, dat er in het builand personen zijn, die zich aan betoogingen overleveren naar aanleiding eener quaestie, die zij niet kennen, die hun vreemd is en die in Spanje is geregeld door de bevoegde overheid en volgens de bestaande wetten.

Daarenboven moeten onze, op beschaving zoo groot gaande, met allerlei vorm van edele en nobele ontwikkeling dwepende liberale bladen wel bedenken, dat juist hun averechtsche beschouwingen over en voorstellingen van de Ferrer–kwestie voor een groot gedeelte de schuld zijn der wanordelijke anarchistische betoogingen. Dit is te sprekender omdat in Spanje zelf, waar Ferrers daden en misdrijven beter bekend zijn, alles zoo rustig en kalm, zonder eenige noemenswaardige rustverstoringen, verloopt. Gisteren verklaarde la Cierva, de minister van buitenlandsche zaken hieromtrent o. a. het volgende aan een verslaggever van de „Matin":

„Uit heel Spanje hebben wij de ambtelijke berichten ontvangen, dat het overal volmaakt kalm is. Nergens heeft er de terechtstelling van Ferrer de minste opwinding veroorzaakt. Spanje had Ferrer reeds geoordeeld, het is overtuigd, dat hij zijn straf ten volle heeft verdiend. Het zag in hem den aanstoker van het oproer te Barcelona.

„Spanje begrijpt niet, dat men een anarchist als hij is kan verheerlijken, een man, die zooveel menschenlevens op zijn geweten heeft. Met nog in 't geheel vier anderen is Ferrer te Barcelona doodgeschoten omdat zij rechtstreeks den dood van vele slachtoffers hebben veroorzaakt of middellijk dien dood hebben uitgelokt. Wat heeft men in 't buitenland ons aan te vallen? Wij bestrijden de anarchisten, vijanden van den maatschappelijken vrede en bewijzen daarmede een dienst aan heel de wereld."

Zoo kan men eenigszins begrijpen hoe groot de verontwaardiging is, welke bij de overgroote meerderheid van het Spaansche volk heerscht tegen de scheeve voorstellingen en onredelijke opwinding in het buitenland. Een vertolking dezer verontwaardiging vinden wij in een protest, dat door den uitgever van het „A. B. C." dagblad te Madrid, aan de Fransche „Temps" wordt opgestuurd:

„Met diepe smart aanschouw ik de lasterlijke campagne welke door de perfide boosaardigheid van sommigen en door de onwetendheid van anderen tegen mijn vaderland gevoerd wordt. Ferrer is veroordeeld door een wettig en eerbiedwaardig gerechtshof, dat alle mogelijke waarborgen bood, welke men bij beschaafde volkeren kan eischen.

Uit zijn proces staat het vast, dat

niet zijn ideeën maar zijn daden als hoofd der revolutionairen in de brand-, moord- en plunderdagen te Barcelona de reden zijner veroordeeling zijn geweest. Ferrer is overtuigd geworden van medeplichtigheid in deze misdaden door de getuigenissen van republikeinen, van socialisten en anarchisten.

„De zitting van den krijgsraad was publiek, de verdediger van Ferrer heeft de volle vrijheid genoten bij de vervulling zijner taak. Ferrer heeft daarenboven jarenlang zijn boeken mogen uitgeven en zijn anarchistische ideeën in de moderne scholen mogen ontwikkelen, een evident bewijs dat hij niet om zijn stellingen veroordeeld is.

„Zij, die Spanje willen belasteren in de oogen van Europa, verbergen de waarheid. De terechtstellingen van Montjuich, waarover thans in de heele wereld gesproken wordt, alsof zij bij honderdtallen waren voorgevallen, hebben in de laatste twee en een halve eeuw het getal van 4 niet overschreden."

De Spaansche minister van Buitenlandsche Zaken heeft aan den Madrileenschen correspondent van de *Matin* o. m. het volgende gezegd:

De overgroote meerderheid van ons volk was van Ferrer's schuld overtuigd. Daar de bevoegde rechters dezelfde meening waren toegedaan, was de terechtstelling dus noodzakelijk. Hoe goedertieren een regeering ook zij, zij kan niet de openbare meening van haar eigen land en de voornaamste belangen van de openbare orde bij de meening van het buitenland ten achter stellen.

Indien wij Ferrer, ondanks zijne misdrijven, begenadigd hadden, hoewel hij door de wetten van zijn land veroordeeld was, alleen om aan het buitenland voldoening te schenken, zouden wij ons aan heftige uitbarsting van de openbare meening in Spanje blootgesteld hebben, temeer daar andere veroordeelden voor hem terechtgesteld zijn; temeer ook daar Ferrer, volgens de instructie, een van de hoofden van de beweging te Barcelona is geweest."

Merkwaardig is, in verband met de Ferrer-agitatie hetgeen een liberaal orgaan als de *Kölnische Zeitung* schrijft over de meer gematigde elementen, die zich bij die beweging aansluiten:

Daar zij, volgens ons, overijld aannemen, dat de op Ferrer gepleegde rechterlijke moord volkomen bewezen is, is het van hun standpunt verklaarbaar, dat zij tegen het vonnis, zijne bekrachtiging en zijne voltrekking protesteerden.

Onbegrijpelijk echter blijft het, dat mannen, die met de revolutionnaire en anarchistische partij niets te doen hebben, zich juist Ferrer als een niet genoeg te vereeren staatsburgerlijk ideaal kunnen uitzoeken.

Het hartstochtelijk partijtrekken der beroepsrevolutionnairen en anarchisten bewijst, dat zij Ferrer tot de hunnen rekenen. Dat hij aan revolutionaire feiten heeft deelgenomen staat buiten twijfel en dat Barcelona, de plaats van Ferrer's werkzaamheid, het oord van het wildste anarchisme is, kan men het denkbeeld moeilijk afwijzen, dat Ferrer met de anarchisten in betrekking stond.

Of hij aan de anarchistische aanslagen heeft deelgenomen, weten wij even weinig als wij de juiste omstandigheden kennen, die tot zijne veroordeeling voerden. Wanneer men hem nu enkel wil voorstellen als een vrij-denkende, de clericale regeering verafschuwende en bezield voor de vrijheid van het onderwijs optredende patriot, dan toonen zijne eigene uitlatingen dat deze als onschuldig voorgestelde ideaal-mensch toch heel andere doeleinden nastreefde.

Over zijne school zeide hij toch in een brief aan een vriend: „Om de menschen niet af te schrikken en de regeering geen aanleiding te geven mijne inrichting te sluiten, noem ik deze *De Moderne School* in plaats van Anarchistenschool. Want het doel mijner propaganda is, ik beken het openlijk, in de school overtuigde anarchisten te kweeken. Mijn wensch is, revolutie uit te lokken. Voor 't oogenblik moeten wij ons echter ermee tevreden stellen, in de hoofden der jeugd het denkbeeld der geweldige opruiming te planten. Zij moet leeren, dat er tegen de gendarmes en de tortuur slechts één middel is: de bom, of het vergif......"

Wel niemand zal beweren, dat dit er onschuldig uitziet, of dat een moderne school, met zulke bedoeling opgericht, in dienst van orde en beschaving staat.

De Tijd doet opmerken, dat, vergeleken met een *Kölnische Zeitung*, een *Times* en een *Standard*, de groote Nederlandsche bladen in zake Ferrer een jammerlijk figuur maken door hunne kleinzielige en hatelijke partijdigheid.

Zoo schrijft *De Nieuwe Courant*:

„Het vaticaan strooit het gerucht uit, dat de Paus ten gunste van Ferrer tusschenbeide heeft willen komen; maar zulks naliet toen bleek, dat de regeering te Madrid zulk een stap niet goed zou opnemen. Blijkbaar wil men aldus de verantwoordelijkheid voor den moord van zich afschuiven."

Nu moet men weten, zegt *De Tijd* dat „het Vaticaan" niets heeft „uitgestrooid." Het bericht, dat de Paus stappen zou hebben willen doen om Ferrer's terechtstelling te voorkomen, is in de wereld gezonden door de fel-anti-clericale *Tribuna* en den Romeinschen corr. van de *New-York-Herald*, wien het Vaticaan wel niet zijn intiemste geheimen toevertrouwt. Wat *De Nieuwe Crt.* derhalve, op grond van deze fictie „uitstrooit" over het willen afschuiven van de verantwoordelijkheid voor Ferrer's moord" (sic) is loutere phantasie, uit de zuivere bron van kwaadaardige verdachtmaking ontsproten.

Hoe 't Vaticaan over de zaak denkt valt beter op te diepen uit het orgaan, dat onder alle bladen met 's Pausen omgeving in de nauwste betrekking staat: de *Osservatore Romano*:

„Ferrer is een rampzalige, dien wij — volstrekt niet begeerig naar zijn hoofd of naar zijn pijniging [zooals trouwens aan elk rechtschapen gemoed past] — gaarne, voordat zijn laatste uur geslagen had, in vrede hadden gezien met zich zelven, met de menschen en met God. Doch wij kunnen ons niet anders dan brandend van verontwaardiging gevoelen tegen de internationale bende, die zich van Ferrer's naam meester maakt om aan te hitsen tot klassenhaat, om den godsdienst, den Paus en de Katholieke Kerk te lasteren."

Onder het opschrift „Anti-clericalisme,' driestarde *Het Centrum*:

„De protest-beweging tegen de executie van Ferrer neemt al meer en meer een anti-clericaal karakter aan.

Geheel in overeenstemming met de onlusten zelve, waarvan Barcelona vóór eenige maanden getuige was.

Ook toen richtte zich de revolutionaire woede bij voorkeur tegen priesters en kloosterlingen, tegen kloosters en kerken.

En evenzoo vindt men thans in socialistische en andere bladen de scherpste uitvallen tegen Kerk en geestelijkheid.

„De bloeddorst van de geestelijkheid, die door de bestorming der kloosters te Barcelona is opgeschrikt, verlangt naar meer terechtstellingen", schrijft de socialistische „Vorwärts" van Berlijn. En de bekende Belgische sociaal-democraat Furnémont verklaarde op een protestmeeting te Brussel — die overigens in 't water schijnt gevallen te zijn— dat... het Pausdom Ferrer had doen neerschieten.

Onzinniger kan het al niet.

Maar men is nu eenmaal voor en boven alles anti-clericaal, en dus neemt men het zoo nauw niet met de feiten.

Is het geen toppunt van dwaasheid, dat een hoop volk te Brussel voor een broederschool gaat schreeuwen en tieren, omdat in Spanje door den krijgsraad een doodvonnis is geveld?

En let wel: die manifestanten protesteerden niet, toen in Barcelona onder moord en doodslag kerken en kloosters werden bestormd en vernield!

Dáártegen kwam men geen oogenblik in verzet en ook toen klonk het tartend: á bas la calotte, weg met de clericalen!"

Op deze dingen mag waarlijk wel gelet door wie aan de „protesten" van allerlei buitenstaanders zich gelegen laten liggen.

De „Figaro" wijdt een sympathieke beschouwing aan den moed van den jeugdigen Spaanschen monarch, die door zijn ratificatie van het vonnis der militaire rechtbank zich, onvervaard als hij is, blootstelt aan zóó groote gevaren, waarmede de oproerige elementen hem bedreigen. „De gratie welke zijn minister om redenen van staat weigerden hem voor te stellen en die de vrienden van Ferrer hem trachten af te dwingen döor hun weerzinwekkende bedreigingen — deze gratie kön hij niet schenken zonder te wijken voor een soort afpersing en zonder hen in het ongelijk te stellen, die belast zijn met de leiding van 't lands zaken......

Door dit drama zich te laten afspelen tot het einde toe, heeft hij meer moed getoond dan de rechters de ministers en de betoogers van de partijen te zamen, daar hij in de oogen der revolutionairen, er de geheele verantwoordelijkheid voor draagt, en te midden van de woeste kreten van hen die om wraak roepen, zijn jeugdige regeering alleen ziet bedreigd."

Nieuwsberichten.

Curaçao.

Kerkelijke Berichten.

Wij herinneren er nogmaals aan, dat morgen in de Cathedrale Kerk het zilveren bisschopsjubilé van Z. H. Paus Pius X kerkelijk zal gevierd worden.

Ongetwijfeld zullen de Katholieken niet alleen die plechtigheid bijwonen, maar ook door het uitsteken der vlaggen hulde brengen aan onzen Opperpriester, dien God nog lang moge sparen.

Eeuwfeest.

Dinsdagavond a. s. zal in de kapel van het St. Elizabethsgasthuis op plechtige wijze het triduum geopend worden ter viering van het zevende eeuwfeest van de stichting der Franciscanerorde. De Hoogeerw. Pater Provicaris Apostolicus zal persoonlijk de oefeningen leiden, welke Vrijdag, op het feest van St. Elizabeth, besloten zullen worden met een plechtige H. Mis. en s'avonds met plechtig Lof en feestpredicatie.

Tableaux vivants.

Zooals reeds vroeger door ons werd aangekondigd zal de *Reunion San Hose* ter gelegenheid van het zilveren bisschopsfeest van den Paus en het koperen jubilé van Mgr. van Baars een geheel buitengewone voorstelling geven, bestaande in een reeks levende beelden, de instelling, ontwikkeling en arbeid van het Pausdom uitbeeldend.

Van zeer nabij weten wij, dat aan de voorbereiding van deze uitvoering zeer veel zorg is besteed; geen moeiten noch onkosten werden gespaard. Het decoratief en de costumeering zijn historisch getrouw en met zeer veel smaak gekozen. De rijke verscheidenheid der tableaux, er zijn er achttien, zal een ieder aanlokken.

De voorstelling heeft plaats in de groote zaal van het St. Thomascollege, Maandag 22 November voor de leden en de genoodigden, Dinsdag, 23 November, voor het Publiek. Aanvang precies half acht.

Wij wenschen der *Reunion* het meest volledig succes en een drukke opkomst van het Publiek.

Eerebetuiging.

De Hoogedelgestrenge Heer Mr. Th. I. A. Nuijens, Gouverneur der Kolonie, werd benoemd tot Eere-Voorzitter van de Curaçaosche Afdeeling der Nederlansche Vereenging „Onze Vloot".

De Oud Gouverneur.

Het *Nieuws van den dag* weet mede te deelen, dat Jhr. J. O. de Jong van Beek en Donk, de pas afgetreden Gouverneur van Curaçao aangezocht zou zijn den heer Lovink te willen opvolgen als Voorzitter van den Nederlandsche tuinbouwraad.

Hoedenstroo.

Naar wij vernemen is er weder gebrek aan hoedenstroo. En dat thans, nu alle zeilen worden bijgezet om onze volksindustrie wat vooruit te helpen.!

Zou daar nu geen mogelijkheid op wezen om dat telkens terugkeerend gebrek aan stroo eens afdoende te voorkomen. De „Curaçaosche Maatschappij" welke zich voor de hoedennijverheid zoo verdienstelijk heeft gemaakt, zal zeker hier ook nog wel verder willen helpen. Kan de „Maatschappij" het alleen niet meer af, dan zijn wij overtuigd, dat ook het Gouvernement bereid zal wezen een handje te helpen, waar het hier geld een algemeen belang, onze eenige volksindustrie, te bevorderen.

Maat en model en hoedanigheid der hoeden zijn nu, na veel correspondentie met verschillende landen in Europa en met Amerika, vastgesteld; dat men nu ook het allernoodzakelijkste, het stroo, niet vergete en zekerheid verkrijge, dat de vlechtsters nimmer om stroo verlegen behoeven te zitten.

Zou het geen aanbeveling verdienen altijd een voldoende hoeveelheid stroo in voorraad te hebben en geregeld er bij te bestellen, ook vóór dat het noodig is. Als er eerst besteld wordt als er gebrek aan komt, wordt het te laat.

De oprichting van een stroodeposito ware ten zeerste gewenscht.

Beëedigd.

Het nieuwe lid van den Kolonialen Raad, de Heer H. P. de Vries, heeft Donderdagmorgen in handen van den Gouverneur, den voorgeschreven eed afgelegd.

Dr. Th. Lens.

De Secretaris der Commissie, welke zich gevormd had om Dr. Th. Lens bij diens vertrek uit de Kolonie een huldeblijk aan te bieden, maakt bekend, dat het totaal der ingekomen giften f 1.444 bedraagt. Namens de Curaçaosche vrienden zal den hoog gewaardeerden Geneesheer een gedenkpenning met album worden aangeboden.

Sisal.

Ook de Directeur van de Surinaamsche Cultuur Maatschappij, de Heer v. d. Aalst, zal naar Curaçao komen om een begin te maken met de sisalonderneming in 't groot op onze eilanden. Naar wij vernemen, komt voornamelijk Bonaire in aanmerking.

Gestrand.

In den nacht van Zaterdag op Zondag is de Noorweegsche driemaster *Synnove* op Klein Curaçao gestrand. Het schip kwam uit Dakar, Afrika, en was bestemd om op Aruba een lading phosphorzure kalk in te nemen. Het schip schijnt niet meer vlot te krijgen.

Stadsreiniging.

Gedurende de laatste 8 dagen werden in het fiskalaat aangebracht en door middel van petroleum verdelgd:

102 ratten en
401 muizen.

Koloniale Postspaarbank.

Gedurende de maand September.

Curaçao :	
Willemstad	f 6,792,65
2e district	31.25
3e „	816,00
4e „	28,50
5e „	38,50
Bonaire :	
Kralendijk	384,39
Rincon	51,50
Aruba :	
Oranjestad	283.35
3e district	9.50
Philipsburg, St. Mart. N.G.	53,65
Oranjestad, St. Eust.	135,00
Bottom, Saba	133,88
Windwardside „	10,00
Totaal:	f 8,748,17
Teruggevraagd werd:	f 5,042,31

Loflied van een Duitscher op Curaçao.

Hans Heinz Ewers heeft onder den titel „Mit meinen Augen", een boek uitgegeven waarin hij verslag geeft van zijn reis door Zuid-Amerika, en over Curaçao zich o. a. in de volgende bewoordingen uitlaat:

Langzaam voer de Patagonia in den vroegen morgen de haven in. Ik lag nog in bed toen een hofmeester mij kwam melden dat de havendokter aan boord was en de passagiers wenschte te onderzoeken.

Die mededeeling liet mij geheel koud daar ik in dozijnen West Indische havens geleerd had, dat dit onderzoek slechts een wassen neus was, dat de heeren doktoren nauwelijks de passagiers of de bemanning aanzien, maar liefst zoodra mogelijk den gezondheidspas onderteekenen, twee-of meer glazen bier drinken en zoo spoedig mogelijk weer verdwijnen. Ik haastte mij daarom volstrekt niet, stond op den gewonen tijd op, nam een bad, kleedde mij langzaam en begaf mij naar de ontbijtzaal, waar ik tot mijn grootste verwondering den hollandschen arts vond, die meer dan een uur op mij gewacht had, nadat hij de anderen opvarenden reeds onderzocht had. Ik maakte mijne verontschuldiging, en dat was dit maal niet een gelegenheidsphrase alleen. Een havendokter die zijn plicht doet, die zijn bezoek op het binnenkomende schip niet beschouwt als een gemakkelijk baantje om het tractement te verdienen, dat is de beste aanbeveling voor een plaats. Voorzeker ! hier moesten Europeesche

toestanden en opvattingen bestaan in Curaçao.

Ik ging aan dek en vertrouwde mijne oogen nauwelijks. Eene echt hollandsche stad met vriendelijke huizen en roode pannendaken; ik dacht aan de Zuiderzee te zijn.

Kanalen, grachten, bonte kleuren, waarheen men ziet; waarachtig de Nederlanders hebben hier een stukje vaderland midden in de tropen. Een heer kwam op mij af, onze agent van de Hamburg-Amerika-lijn; hij stelde zich voor en overhandigde mij een rolletje met Hollandsche koperen muntstukjes „voor bruggengeld". Mijn verwondering steeg; wat is dat voor een land waar men als welkom direct geld ontvangt! Mijn verwachtingen waren alzoo hoog gespannen, welnu, ze zijn niet teleurgesteld geworden.

Ik heb heel wat flinke mannen onder de vertegenwoordigers van de Hamburg-Amerika-lijn aangetroffen maar ik draal niet om de firmanten van het huis SENIOR in Curaçao den eerepalm toe te kennen. Noem aan een kapitein, een ingenieur of een officier van HAPAG-lijn den naam van SENIOR en hij zal tegelijkertijd een lofllied aanheffen. De eene kapitein is te Hamburg lid van eene vereeniging welke sigarenpuntjes verzamelt, in het huis SENIOR krijgt hij zeker een half dozijn kistjes vol. De andere—neen, vele andere verzamelen postzegels, bij SENIOR ligt altijd voor ieder een collectie gereed. Ik heb nimmer menschen leeren kennen wien het zulk een behoefte schijnt andere lieden en genoegen te doen en die het verstaan hunne beleefdheden zoo weinig opdringend te doen zijn, als de leden van deze familie. Daarbij behoort hunne werkzaamheid als agent tot de denkbaar beste: hoe dikwijls een kapitein met de agenten moeilijkheden of verschil van meening heeft, in Curaçao gaat steeds alles van een leien dak. Ik feliciteer de Hamburg-Amerika-lijn met hare vertegenwoordigers in Curaçao en wensch haar overal zulke actieve personen toe. Slechts een ding heb ik in de Heeren SENIOR betreurd, ik had gewild dat ze Duitschers waren, ik was zoo gaarne trotsch op mijn landslieden geweest. Maar ofschoon zij zoo goed Duitsch spreken als ik zelf, het zijn geen Duitschers maar Portugeesche Joden, afstammelingen van hen die omstreeks 1650 uit Holland zich hier gevestigd hebben.

Curaçao is de plaats van waaruit beschaving en ontwikkeling een weinig over gebracht worden naar de half-barbaarsche naburige landen. De beide instituten „Welgelegen" en „Santo Tomas" hebben een goeden naam in geheel West-Indië."

Het onderwijs op Curaçao.

Het Huisgezin schrijft:

Curaçao bezit eerst sedert korten tijd een schoolopziener en voor de eerste maal is aan het Koloniaal Verslag voor die kolonie een jaarverslag van dien ambtenaar toegevoegd.

Ofschoon hier en daar nog dringend verbetering door hem wenschelijk wordt geacht, ziet hij toch ook lichtpunten.

Zoo schrijft hij o. a.:

De leermiddelen zijn op alle openbare scholen der kolonie, ten koste van groote geldelijke offers, *up to date* gebracht en kunnen wedijveren met het beste wat er op dat gebied in Europa bestaat.

Door het uitloven van prijzen en premiën voor ijver en getrouw schoolbezoek wordt getracht de scholen zoo volledig mogelijk aan hare roeping te doen beantwoorden.

De studielust bij de openbare onderwijzers wordt geprikkeld door een buitengewone toelage voor het verkrijgen (of bezit) van elke akte, wanneer het bezit niet gevorderd wordt voor den rang dien zij bekleeden.

Door de oprichting der normaallessen zal men binnen een of twee jaren de beschikking over zeer bruikbare elementen kunnen hebben, ter vervanging van de tegenwoordig in functie zijnde kweekelingen.

Boven melde ik reeds, hoezeer het apostolisch vicariaat in alle opzichten naar verbetering blijft streven.

Ook op de bijzondere katholieke scholen is een vernieuwing van leermiddelen duidelijk merkbaar; gediplomeerd personeel wordt uit Nederland uitgezonden, om geleidelijk de meer bejaarde zusters-onderwijzeressen te kunnen vervangen, terwijl de frater-inspecteur door modellessen aan zusters-onderwijzeressen en vooral aan de inlandsche kweekelingen practisch onderricht in „klassikaal onderwijs" geeft.

Moge het mij vergund zijn, aan deze verblijdende verschijnselen toe te voegen de opofferende werkzaamheid der onderwijzers en onderwijzeressen, zoowel van het bijzonder als van het openbaar onderwijs, voor wier ijver en toewijding ik mijn groote waardeering uitspreek."

Twee dingen trekken in dit verslag bijzonder de aandacht.

De waardeering, die de schoolopziener voor de bemoeiingen van het Vicariaat op onderwijsgebied betuigt.

En het feit, dat voor het openbaar onderwijs in de kolonie „groote geldelijke offers" zijn gebracht.

Tegen dit laatste hebben wij niet het minste bezwaar: geld, op verstandige wijze ten behoeve van het onderwijs besteed, is goed besteed.

Alleen ligt het voor de hand, dat indien men op geld niet ziet en niet behoeft te zien, het onderwijs gemakkelijk goed kan zijn.

En daarom is het te betreuren, dat de regeering tegenover het bijzonder onderwijs, dat zelf zich zooveel moeite geeft, geen uitgaven binnen de grenzen van het redelijk mogelijke ontziet en zoo verblijdenden vooruitgang aanwijst, zoo groote, te groote karigheid blijft betrachten.

Indien het Vicariant voor zijn meer dan twintig kostelooze scholen de helft, wat zeggen we: maar het vierde deel ontving van hetgeen aan het openbaar onderwijs ten koste gelegd wordt, dan zou de schoolopziener zijn lof voor het bijzonder onderwijs stellig niet minder hoog kunnen stemmen dan voor de openbare school."

Ontslag.

—Bij Kon. besluit is aan G. R. ZEPPENFELDT, gezaghebber van Aruba, op zijn verzoek een eervol ontslag uit 's lands dienst verleend, ingaande 1 Februari 1910.

Naar de Oost.

—De off. van gezondheid 2e. kl. A. C. W. Lionarons, benoemd bij het leger in Oost-Indië, is bij de koloniale reserve beëedigd en in dienst gesteld; hij zal zijn bestemming in December a. s. moeten volgen.

Kolonel J. J. Hissing. ✠

—Na een langdurige ongesteldheid, uit hoofde van welke hij met 1 November l.l. den zeedienst zou verlaten, is in den Haag overleden de kapitein ter zee J. J. Hissing, in 1857 te Den Helder geboren.

Onderwijs.

—Bij resolutie van den Minister van Koloniën is mejuffrouw N. J. C. Kruijt, onderwijzeres aan de eerste openbare burgerschool voor meisjes te Gouda, ter beschikking gesteld van den Gouverneur van Curaçao om te worden benoemd tot onderwijzeres der eerste klasse in de kolonie, en te worden belast met de tijdelijke waarneming van de betrekking van hoofd der "Wilhelminaschool" te Willemstad.

Castro in Spanje.

De correspondent van het Spaansch Agentschap Fabra te Santander heeft een onderhoud gehad met den gewezen president van Venezuela, Cipriano Castro te Solares.

Deze gaf naar aanleiding van de verwerping door het Venezuelaansche Congres van zijne memorie van verdediging te kennen, dat hij aan de geschiedenis overliet hem te oordeelen en aan het bestuur van president Gomez de zorg liet om zichzelf te vernietigen.

Hij achtte het terugroepen van dr. Paul een onhandigheid en beweerde dat de nieuwe gedelegeerden, die hem moeten vervangen, aan Frankrijk verkocht zijn, om ten genoege van laatstgenoemd land de bestaande geschillen uit den weg te ruimen.

Castro blijft tot het einde dezer maand te Solares en gaat dan eerst naar Saragossa en vervolgens naar Barcelona, terwijl hij den winter denkt door te brengen te Caldetis in Catalonie of te Alicante.

Buitenland.

SPANJE.

Een verslaggever van de „Matin" heeft een interview gehad met den bekende Franschen generaal d'Amade, eertijds bevelhebber van het bezettingskorps te Casablanca, over den grijg in het Rif-gebied. Deze deelde de redactie mede dat de Spaansche onderneming in Marokko z. i. Frankrijk in een zeer gevaarlijke positie brengt. Dit optreden mag, meende hij, niet langer voortduren. De invloed van Frankrijk in Algiers, misschien zelf zijn rust, hangen er van af. Algiers heeft aan de zijde van de Middenlansche Zee zijn grootste ontwikkeling bereikt, de toekomst is gericht naar den Atlantichen oceaan, n. l. langs den weg, die van Oedsjida over Tazza en Fez naar Rabat leidt. Wanneer Frankrijk zijn gezag en zijn handelsbelangen niet wil prijsgeven, mag het Fez niet in handen der Spanjaarden laten vallen.

Waarom heeft Spanje een zoo groot leger naar Noord-Afrika gezonden? De Spanjaarden kunnen zulk een aanzienlijke troepenmacht naar Marokko hebben gezonden, uitsluitend wegens een politiemaatregel te Melilla. Het eerste succes heeft in Spanje de militaire partij weer het hoofd doen opsteken en de Koning verbergt ook niet zijn wensch, in Marokko vervanging te vinden voor het verloren koloniale gebied.

De waarschuwing van generaal d'Amade eindigt met een aansporing tot spoedige tusschenkomst van Fransche zijde, ten einde Frankrijks oeconomische en politieke belangen in Afrika te beschermen.

Het blijkt, dat deze generaal, die o. a. in zijn gesprek opmerkte, dat Spanje op bevel van Rome handelde, zich verpraat heeft. De Fransche minister van Oorlog heeft hem ter verantwoording geroepen.

Het is echter nog niet zoover gekomen, als de woorden van den Franschen generaal zouden doen gelooven. De Marokkaansche gezanten zijn nog altijd in Madrid. Maar van onderhandelen komt er, nu een deel der onderdanen van den Sultan met Spanje krijg voert, heelemaal niets. En intusschen gaat de Sultan voort te zondigen tegen de acte van Algeciras, door het aanmoedigen van de strijdende Rifbewoners, door het bevorderen van den smokkelhandel in wapenen en anderszins, wat er op schijnt te wijzen, dat hij een conflict met de Spanjaarden wil uitlokken, teneinde zijn eigen populariteit te verhoogen bij de Rifbewoners en de andere woelige stammen in zijn gebied, wier beheerscher hij nog steeds slechts in naam is.

De Spaansche regeering wil echter geen oorlog met Marokko uitlokken; zij laat dat aan den Sultan over. En komt het eens zoo ver, dan zal zij in overeenstemming met de mogendheden, die zij voortdurend op de hoogte van den toestand houdt, trachten te handelen. Zij is derhalve niet bang voor internationale verwikkelingen, zoo wordt uit Madrid aan de „Times" geschreven, en zal zich dus vermoedelijk weinig aantrekken van hetgeen generaal d'Amade belieft te zeggen.

De Fransche generaal d'Amade beleeft niet veel pleizier van zijn uitlatingen over Spanje's optreden tegen Marokko.

De minister van Oorlog, generaal Brun, heeft generaal d'Amade onmiddelijk doen vragen of de woorden, welke hem werden toegeschreven, juist zijn. Indien hij dit bevestigt, zal hij worden gestraft. Het is niet geoorloofd, dat een generaal, hoe groot ook zijn verdiensten mogen zijn, zich mengt in de politiek in den vorm van verklaringen of dagbladartikelen.

De minister van oorlog zal het geval van generaal d'Amade in den ministerraad ter sprake brengen. Men gelooft, dat de generaal op non-activiteit zal worden gesteld.

In Fransche regeeringskringen richt zich de kritiek voornamelijk tegen de zinsnede, waarin d'Amade spreekt van Frankrijks gerechtvaardigde aanspraak op de zoogenaamde uitlegging van Algerië in de richting van Oedjda—Tazza—Fez— Rabat. De „Temps" verwijt daarom den generaal onbekendheid met de onder Engelands goedkeuring reeds lang gesloten Fransch-Spaansche overeenkomsten, volgens welke Spanje deze lijn ónomwonden heeft overgelaten aan Frankrijk's invloedsfeer alléén. De generaal, zoo gaat het blad voort, had geen ongunstiger oogenblik kunnen kiezen dan het huidige, om dit thema ter sprake te brengen.

De Fransche regeering zegt dan ook, dat zij niet van plan is, zich aan de meening van generaal d'Amade te storen. Spanje heeft in Marokko op eigen risico een strijd ondernomen in een gebied dat is beperkt door verdragen, en dat het tot nu toe nooit op eenige wijze bij zijn optreden heeft overschreden.

Als het noodig mocht zijn, zal Frankrijk met alle middelen zorg dragen voor de veiligheid zijner grenzen in Algerië, die voor 't oogenblik volstrekt niet in gevaar zijn.

Spanje mag dus zijn eigen weg in het noorden van Marokko volgen. Maar welke is die weg? Dat beginnen de Spaansche bladen zich af te vragen, nu versterkingen gezonden worden op het oogenblik dat men beweerde, dat de veldtocht met de wapens afgeloopen was en nog enkel de bevrediging van het land het oogmerk moest zijn. Een lange en bloedige veldtocht wordt nu in het vooruitzicht gesteld.

En wat is het einddoel van dien tocht? We moeten de verdere gebeurtenissen in Marokko afwachten, die alleen antwoord op deze vraag kunnen geven.

Een bericht uit Parijs meldt, dat generaal d'Amade, die verleden week in zake de Spaansche Markkko-politiek zijn mond voorbij gepraat heeft, aan den Franschen minister van oorlog de verlangde inlichtingen heeft gegeven. Maar de regeering heeft hem toch als straf op non-activiteit gesteld, omdat zijn uitlatingen gevaarlijk geacht worden voor de politieke betrekkingen.

De Spaansche regeering neemt de uitlatingen van generaal d'Amade nogal kalm op. De Spaansche minister van buitenlandsche zaken verklaarde ten aanzien van de beweringen van den generaal over Spanje's voortdringen, dat Spanje zich steeds stipt gehouden heeft aan zijn oorspronkelijk voornemen om niets anders te doen, dan de Rifbewoners zoo afdoende te tuchtigen wegens hun aanval op de Spanjaarden, dat een herhaling van hun trouweloos optreden niet meer te verwachten is.

Dat heeft de Spaansche regeering herhaaldelijk met groote beslistheid aan de andere mogendheden medegedeeld, maar desondanks hebben ieder oogenblik weder nieuwe verdachtmakingen van Spanje de ronde gedaan waarvoor, naar de minister verklaarde, niet de minste aanleiding bestond.

Overigens, zei de minister, heeft het Ministerie Parijs het volste vertrouwen in Spanje's loyauteit, daar het weet dat dit land bij de verdediging van zijn rechten geensins die van andere landen tracht te krenken.

Door de loslippigheid van generaal d'Amade is dus geen verwijdering tusschen Frankrijk en Spanje ontstaan, en niemand is er minder door geworden dan de generaal zelve.

Aan den bevelhebber van het Spaansche leger, generaal Marina, is door den verslaggever van een Spaansch blad gevraagd hoe lang de veldtocht nog zou duren. Generaal Marina zeide hem, dat het in een oorlog, zooals hij dien te voeren heeft, onmogelijk is zelfs maar bij benadering te voorspellen, wanneer aan de krijgsverrichtingen een einde zal komen.

"Ik heb versterking van infanterie en vooral van cavalerie gevraagd", vervolgde de generaal, „ten einde de operaties te kunnen voortzetten en deze zijn er op gericht den vijand te dwingen een geregeld gevecht te leveren. De Mooren echter zijn ervan doordrongen, dat zij dan het onderspit zullen delven en zij ontwijken het dus. Wij trachten hen dus nu in te sluiten, opdat zij genoodzaakt zullen zijn zich tegen onze overmacht te breken als een golf".

Het einde van den veldtocht der Spanjaarden in Marokko is dus nog niet te voorzien.

Advertentien.

Drukker:
ALFREDO F. SINTIAGO